

EMPOWERMENT I NÄROMRÅDET

- EN KVALITATIV STUDIE AV FRITIDS- OCH FÖREBYGGANDE VERKSAMHETS ARBETE I
ROSENGÅRD STADSDEL, MALMÖ

Av:
CARL LAGRELIUS OCH EDUARDO OCAÑA

C-UPPSATS, VT-09
SOCIALHÖGSKOLAN VID LUNDS UNIVERSITET

HANDLEDARE: JAN MAGNUSSON

ABSTRACT

Authors: Carl Lagrelius & Eduardo Ocaña

Title: Empowerment in the Community - a qualitative study of Fritids- och Förebyggande Verksamhets work in the community of Rosengård, Malmö.

Supervisor: Jan Magnusson

The purpose of this study was to examine if the work done by the professional workers of Fritids- och Förebyggande Verksamhet in Rosengård could be considered as a form of empowerment. Furthermore we set out to see if the professional empowering work of ones target group brought with it a feeling of self-empowerment back to the professional worker. Based on a qualitative study where we interviewed six professionals from the organization in question we queried them about their work and set out to look for significant empirical evidence that could be explained with the help of our theoretical frame. Based on different views on empowerment and a meta-theory by Elisheva Sadan who tries to link empowerment to Anthony Giddens Structuration Theory we set out to explain the empirical evidence that we gathered from our respondents. We found that what we saw in Rosengård definitively could be described as empowerment and we also saw evidence of self-empowerment amongst the professional workers.

Key words: Empowerment, Rosengård, community, Structuration Theory

Tackar yao!

Vi vill framför alla tacka alla våra respondenter på Fritids- och Förebyggande verksamheten i Rosengård stadsdel för att de har tagit sig tid till oss och våra frågor. Vår mycket insiktsfulle handledare Jan Magnusson vill vi även sända stora souliga tack till. Vi tackar även Lorena Ortiz Peñaloza för att hon har stått ut med alla de sena kvällar detta arbete har genererat samt även för den kulinariska inspiration via vilken hon har tillfört vårt arbete nya krafter. Vidare så vill vi tacka våra goda vänner och ledstjärnor Janet Garrison, Nina Edlund samt Naomi Gruszka som även dessa har stöttat oss med skrivandet.

Vi vill även självfallet tacka våra mödrar.

Edra trogna skribenter

Carl Lagrelius & Eduardo Ocaña

SIDHÄNVISNING

INLEDNING	5
PROBLEMFORMULERING	5
SYFTE	6
FRÅGESTÄLLNING	6
METOD	7
VAL AV METOD	7
URVAL	8
FÖRFÖRSTÅELSE	9
ETISKA PERSPEKTIV	10
ANALYS AV EMPIRI	11
TIDIGARE RELEVANT FORSKNING	12
INLEDNING	12
FRIGÖRELSE ELLER PÅDYVLING	12
EMPOWERMENT I NÄROMRÅDET	14
MÅNGA VÄGAR ATT GÅ MED EMPOWERMENT	15
TEORETISK RAM	15
EMPOWERMENT	15
EMPOWERMENT OCH STRUCTURATION THEORY - EN METATEORI	17
ANALYS	19
PRESENTATION AV RESPONDENTERNA SAMT TEMAN	19
ORGANISATIONS- OCH EMPOWERMENTSTRATEGIER	21
ATT SONDERA BEHOVEN OCH SKAPA KONTAKT MED MÅLGRUPPEN	24
TILLIT	27
PERSONLIG UTVECKLING I MÅLGRUPPEN	29
PERSONLIG UTVECKLING BLAND PROFESSIONELLA	33
NÄTVERK FÖR PROFESSIONELLA OCH MÅLGRUPPEN	37
SAMMANFATTNING AV ANALYS	39
SLUTDISKUSSION	40
REFERENSLISTA	42
BILAGA	44

INLEDNING

PROBLEMFÖRMULERING

Då en av uppsatsskribenterna under en längre period arbetat i Rosengård med en DJ-kurs för äldre ungdomar, i regi av enheten för Fritids- och Förebyggande verksamhet inom stadsdelsförvaltningen, har vi fått insikter och ett ökat intresse för arbetet som bedrivs i denna stadsdel. Under denna tid som DJ-projektet pågått har den involverade skribenten fått möjlighet att knyta kontakter med många olika personer inom det förebyggande arbetet i Rosengård.

I ett informationsblad utgivet av Fritids- och Förebyggande verksamhet i Rosengård kan vi läsa om hur denna enhets plan ser ut för att öka engagemanget bland stadsdelens invånare, för att mobilisera och integrera det drog- och brottsförebyggande arbetet. Detta bör enligt dem göras på så sätt att invånarnas engagemang tas tillvara samt att det även läggs fokus på deras initiativstagan och önskemål (<http://malmo.se/rosengard>). Vi har även samtalat med en ungdomskommunikatör anställd av stadsdelen och fått ta del av hans åsikter om arbetet som han bedriver samt situationen i organisationen och stadsdelen ifråga. Utifrån dessa två källor har vårt intresse väckts vad det gäller just empowerment då vi upplevde det vara en underliggande huvudfråga i både vår diskussion med ungdomskommunikatören och informationsbladet.

Vidare har vi fått ta del av Rosengård stadsdelsförvaltnings årsanalys för 2008 där det på ett flertal ställen talas om det låga trygghetsvärdet man kommit fram till då man via enkäter mätt stadsdelens invånares känsla av trygghet. Det går även hand i hand med att svarsfrekvensen omnämns vara låg i Rosengård. Angående detta så är konklusionen att målet för att öka tryggheten i stadsdelen kvarstår samt att detta arbete anses förutsätta en ”dialog med invånarna och en aktiv samverkan mellan flera aktörer inom och utom förvaltningen” (Årsanalys 2008, Rosengård stadsdelsförvaltning).

En klar svensk översättning av ordet empowerment är svårt att komma fram till, dock tycker vi att det här citatet är välbeskrivande:

Ordet empowerment för också tankarna till företeelser och egenskaper som t.ex. självförtroende, socialt stöd, stolthet, delaktighet, egenkontroll, kompetens, medborgarskap, självstyrelse, samarbete och deltagande (Askheim & Starrin, 2007, sid. 9).

Vi kan se likheter mellan det som beskrivs i citatet och det som vi har läst och diskuterat oss

fram till med ungdomskommunikatören samt att den tidigare nämnda skribenten under ett flertal samtal med många av de olika personerna som jobbar inom enheten känt att det legat som en röd tråd under flerparten av de beskrivningar som de gett om sina arbeten.

Vi finner den här frågan såväl viktig som intressant då det är, för verksamheten, ett mål som ständigt är närvarande i det dagliga arbetet genom att fokus läggs på att främja invånarnas möjligheter till empowerment. Vidare har vi funderingar om hur de individer som arbetar för att främja andra, via empowerment, själva kan komma att stärkas i sina yrkesroller, såväl som på personliga, individuella plan, just genom det arbete som de utför. Alltså, ger empowermentarbetet tillbaks en känsla av empowerment för dem som vill hjälpa till att stärka andra?

SYFTE

Vi vill se närmare på om det förebyggande arbetet inom Rosengård stadsdel som enheten Fritids- och Förebyggande tar hjälp av, för att uppnå det uppsatta målet av en ökad trygghet, är empowerment, samt om empowermentarbetet med målgruppsindividerna kan generera empowerment för de professionella arbetarna själva.

FRÅGESTÄLLNING

För att uppnå vårt mål utgår vi från följande frågeställningar:

- Är enhetens olika former av förebyggande arbete ett slags empowermentarbete?
- Kan empowerment fungera åt båda hållen på så sätt att även de som arbetar för att främja andra stärks av arbetet i sig?

METOD

VAL AV METOD

Vi valde att använda oss av semistrukturerade kvalitativa intervjuer då denna metod lämpade sig bra för att besvara de frågor som kunde komma upp. De semistrukturerade intervjuerna har som grunddrag att de är både flexibla samtidigt som de följer en struktur vilket gjorde det mer smidigt att anpassa oss efter de svar vi fick samt att det gav oss en möjlighet att kunna ställa följdfrågor. Samtidigt var denna metod praktisk i det avseendet att vi snabbt kunde skapa en jämförbarhet mellan de olika intervjuerna för att komma fram till svar på våra frågor. Som verktyg så använde vi oss av en intervjuguide som gjorde att vi fick en struktur vilket gav oss gynnsammare förutsättningar för vår kodning samt för skapandet av teman för analysen, samtidigt som denna guide ej hindrade intervjupersonerna från att utveckla sina svar och resonemang utöver våra frågor. Angående metodens begränsningar så visade dessa sig först och främst vara beroende på det personliga mötet mellan oss som intervjuare och våra respondenter, exempelvis så skulle ju en respondents dåliga dag kunna ha havererat mycket av vårt arbete då vi endast hade möjlighet att intervju ett fåtal personer. En vidare nackdel skulle kunna ha varit att respondenten istället för att ge oss raka och ärliga svar om hur de tyckte och tänkte valde att ge oss en vinklad version som de kanske trodde var det vi hellre skulle vilja ha hört som svar.

Då denna studie var av en kvalitativ karaktär förutspådde vi att reliabiliteten skulle te sig lägre än validiteten, det vill säga att tillförlitligheten om att mätningarna har blivit korrekt gjorda skulle bli lägre än vetenskapen om att man verkligen har undersökt de man ämnat från början (Thurén, 1991). Detta då den metod vi valde att nyttja var så pass flexibel att den tillät oss göra de ändringar som vi ansåg vara nödvändiga, exempelvis komma med följdfrågor under intervjun eller göra ändringar i själva utformningen av uppsatsen. Reliabiliteten kunde dock ha blivit lidande då en eventuell efterkommande forskargrupp kommer att behöva finna en grupp respondenter från ett likartat område, med liknande erfarenheter och som innehar ungefär samma slags poster som dem vi har intervjuat, samt att de kommer att behöva få till samma intervjuförutsättningar som vi, antagligen av en händelse, fått (ibid.).

Anledningen till varför vi valde att göra en kvalitativ undersökning istället för att gå kvantitativt tillväga var att vi ville få en djupare förståelse för våra respondenters arbetsmetoder och arbetssätt samt hur de själva tolkar och reflekterar över dessa.

Vårt arbete hade en induktiv karaktär då vi valde att först börja med att samla in data för att sedan koppla den till en teori (May, 1997). Innebörden med induktion är att arbetsprocessen

ser ut på sådant sätt att vi först samlade in vårt material för att därefter påbörja arbetet med att bygga upp en teoretisk ram, något som gjorde att tolkningen av empirin blev mer flexibel under arbetets gång. Förvisso finns det en nackdel med ett induktivt arbetssätt som vi kan ha råkat ut för, som exempelvis att tolkningen av datan blir färgad av ens preferenser och mål. Vi var dock medvetna om att detta skulle kunna te sig problematiskt under den pågående analysprocessen, men vi ansåg likväl att induktion var bättre lämpad för utformningen av det här arbetet (Sohlberg, 2006).

URVAL

Vi har, som tidigare nämnt i problemformuleringen, valt att lägga fokus på personer som arbetar inom Fritids- och Förebyggande verksamhet i Rosengård till stor del därför att vi sen tidigare haft en större inblick i hur arbetet bedrivs inom den här enheten i form av hjälp till självhjälp åt invånarna i stadsdelen. Vi var medvetna om att det finns andra organisationer i stadsdelen som arbetar på ett liknande sätt som också hade varit intressanta att analysera, men vi såg oss tvungna att snäva av våra källor av informanter på grund av tidsbegränsningen och uppsatsens karaktär.

Som respondenter valde vi två ungdomskommunikatörer, tre stadsdelsvärdar¹ samt verksamhetschefen, alla med en framträdande roll i arbetet med att förebygga sociala problem, för att få en så övergripande bild som möjligt av hur arbetet bedrivs med olika målgrupper i stadsdelen. Varför vi har valt att fokusera våra intervjuer på just dessa personer är på grund av att vi ansåg dem ha en stor inblick i målgruppens vardag, utveckling och känslor. Då deras jobb inbegriper en daglig kontakt med dessa människor ansåg vi att de inte bara får insikter vad det gäller enstaka människor specifikt utan även vad för andra olika insatser som dessa har kommit i kontakt med så skulle detta kunna ge oss en bredare kunskap. Vi ansåg det även vara av vikt att ej endast ha en överblick över det som sker *på gatan* utan vi ville även få djupare bild av verksamhetens mål. Därtill hur det är tänkt att dessa skall sammankopplas till ungdomskommunikatörernas och stadsdelsvärdarnas arbete, således ansåg vi det vara av stor vikt att även tala med verksamhetschefen för Fritids- och Förebyggande verksamhet.

Angående det något låga antalet respondenter så gjorde tyvärr omständigheterna på deras

¹ Det är svårt att summera allt som ingår i dessa yrken varför vi väljer att ta korta citat från deras hemsida som beskriver i stora drag deras yrkesroller. "Ungdomskommunikatörer har som uppgift att lyssna av ungdomars behov och önskemål och stödja dessa efter bästa förmåga". "Stadsdelsvärdarnas uppdrag är att öka tryggheten i Rosengård. Det gör vi genom att arbeta brottsförebyggande ute på området och agera som länk mellan samhället och medborgarna". (Fritids- och förebyggande verksamhets hemsida, 2009)

arbetsplats att de ofta var tvungna att ställa in flertalet av de intervjutillfällena de givit oss. Vi har flera gånger varit på plats för att försöka få möjlighet till flera intervjuer om sådana skulle ha uppkommit, men på grund av arbetssituationen på enheten vid tillfällena så fann de sig tyvärr tvungna att avböja eller flytta fram intervjutillfällena. Dock så ansåg vi att de intervjuer vi faktiskt fick var goda nog och genererade tillräckligt bra svar för att ge oss möjlighet till en djupare analys.

FÖRFÖRSTÅELSE

Då den pågående debatten angående det som hänt i Rosengård den senaste tiden har fört med sig en oresonligt negativ bild av området så kunde inte vi sticka under stol med att vi själva hade blivit påverkade av detta. Dock så, som tidigare nämnt, hade vi även en annan bild med oss då vi under en längre tid varit i kontakt med stadsdelen och på så sätt fått möjligheten att skapa oss en egen, mer nyanserad, uppfattning av området. Dessa olika uppfattningar som vi bar med oss in i arbetet med uppsatsen gav oss en drivkraft att finna en fördjupad bild av situationen. Samtidigt så hade vi svårt att köpa den mörkmålade bilden av området då detta, som de flesta andra områden i, de flesta delar av vårt land innehåller en så kallad medelsvensson som går till jobbet var dag och lever sitt vanliga, *normala* liv där de bor. Vad vi vill ha sagt med detta är att hur omtalat eller ej ett område än är, så kan vi aldrig få en korrekt bild av det utan att ta oss dit själva.

Då vi har våra tankar om hur saker och ting enligt våra värderingar och uppfattningar bör förhålla sig med oss, så kunde detta komma att styra vårt arbete negativt på så sätt att vi redan från början var färgade av dessa, vilket eventuellt skulle kunna ha fått oss att komma fram till en vinklad slutsats. Detta var vi dock medvetna om och vi ämnade därför att i alla fall försöka hålla oss objektiva även fast vi insåg att total objektivitet är en omöjlighet. Än ett steg ifrån objektiviteten skulle vi vidare kunna ha utpekats för, enkom grundat på vårt starka intresse för området som sådant, dock tänkte vi oss att då vi trots allt var medvetna om detta kunde vi förhålla oss objektiva under arbetets gång både under insamlandet av vårt empiriska material samt under analysprocessen.

Avslutningsvis kan vi säga att det intresse och de värderingar som vi har för detta område kan på ett positivt sätt göra oss mer medvetna över den framtida forskningsprocessen samt göra oss mer insiktsfulla (May, 1997).

ETISKA PERSPEKTIV

Att reflektera över olika etiska förhållningssätt är något centralt som präglar forskningen under hela dess förlopp (Andersson & Swärd, 2008). Detta blev därför av vikt att under hela processen vara medvetna om vilka etiska frågor som kunde tänkas dyka upp, som exempelvis om någon skulle kunna komma till skada av att ingå i vårt arbete (Johansson & Öberg, 2008).

Vi har under arbetets process beaktat olika etiska ställningstaganden som varit av vikt för att försäkra att en god forskning bedrivits samt att samtliga intervjupersoners integritet respekterats. För att uppnå de kriterier som försäkrar ett etiskt korrekt förhållningssätt har vi följt de riktlinjer som satts upp av det Humanistisk- samhällsvetenskapliga forskningsrådet och som utgivits i deras publikation *Forskningsetiska principer* (Vetenskapsrådet, 2002).

För det första har vi informerat intervjupersonerna om villkoren för deras deltagande i vår undersökning genom att förklara vad syftet med intervjuerna och vårt arbete var. I och med att vi fick deras samtycke till att ställa upp så försäkrade vi dem även om att deltagandet var frivilligt och att de vid vilken tidpunkt som helst kunde avbryta eller ställa in sitt deltagande i undersökningen.

Vidare har vi försäkrat intervjupersonerna om att deras anonymitet kommer att vara skyddad. Vi har förklarat att deras befattningar kommer att finnas i texten vilket de var införstådda med. Det kan diskuteras hur väl anonymiteten efterlevdes då vi valde att skriva vilka befattningar de olika intervjupersonerna har, men vi ansåg det vara av vikt att dessa fanns med då vi annars kunde riskera att förlora arbetets relevans. Med andra ord har vi valt att kombinera ett deontologiskt etiskt ställningstagande, vilket innebär att de uppsatta etiska målen skall följas till punkt, med ett konsekvensetiskt dito, som i sin tur anser att de etiska målen skall följas beroende av situationen som vi som forskare ställs inför samt de konsekvenser som våra handlingar kan tänkas medföra (May, 1997).

Angående det insamlade materialets format kände vi oss vara mer etiskt korrekta om vi för analysen närmade oss det transkriberade materialet i dess originalskick. Dels för att vi ville ge oss en så liten risk som möjligt för eventuella feltolkningar, dels för att ge informanterna rättvisa på så sätt att det de faktiskt har sagt är det vi kommer att presentera i vår analys. Vidare så eftersom vi båda har skrivit intervjufrågorna, vi har båda varit med och intervjuat, samt ställt följdfrågor under intervjuerna, och båda har gemensamt analyserat det färdigställda materialet så anser vi ha minimerat risken för eventuella feltolkningar. Vi har även från utgångspunkt haft för avsikt att inte komma fram till än en smutskastningsanalys vilket vi har påpekat för informanterna, under samtalen efter intervjuerna. Vi är dock medvetna om problematiken med att kunna ses som partiska, men då vi ändå tar upp en så odramatisk fråga

så anser vi det ändå inte utgöra ett etiskt dilemma i vårt uppsatsarbete. Under intervjuerna så har vi, även då våra frågor misstolkats, ej kommenterat detta utan låtit informanterna tala till punkt för att sedan ställa frågan som en följdfråga istället, detta för att vi ej ville komma med några pekpinnar eller korrigeringar, utan tvärtom ville vi visa dem den respekten som de förtjänade och om de misstolkade våra frågor så var det vårt fel, i frågeformuleringen, snarare än deras.

Samtliga intervjuer genomfördes i Rosengård på intervjupersonernas arbetsplats. Valet av lokal föll sig till största del av att intervjuerna endast kunde ske på deras arbetstid, det var praktiskt ur tidsnödsaspekten, de verkade även känna sig bekväma i de rummen vi blev hänvisade till samt att vi kunde vara relativt ostörda. För varje intervjutillfälle såg sammansättningen likadan ut på så sätt att vi båda satt med tillsammans med informanten vilket gav oss möjlighet att ställa fler följdfrågor och vi fann även att intervjuerna flöt på bra tack vare detta. Slutligen har vi även upplyst intervjupersonerna att de vid arbetets avslutande kommer få ta del av det färdigställda materialet.

ANALYS AV EMPIRI

Efter att ha intervjuat alla våra informanter samt transkriberat inspelningarna av dessa våra möten med dem så satte vi igång med att koda textmassorna för att på så sätt underlätta vårt analysarbete. Kodningen gjorde att det blev mycket lättare för oss att uppmärksamma tendenser till svarslikheter ifrån de olika informanterna. På så sätt kunde vi arbeta vidare med att sortera upp i de olika svaren och placera dessa tendenser i olika relevanta teman.

Då tanken med uppsatsen var att se hur de anställda inom den verksamhet vi valt att studera nyttjar empowerment för att stärka individens självkänsla samt hur detta empowermentarbete skulle kunna ge tillbaka en känsla av empowerment till de anställda valde vi därav att utgå från Elisheva Sadans metateori om empowerment samt en mängd texter om empowerment som metod. Förvisso hade vi kunnat utgå från andra lika intressanta teorier, men då vi har tampats med en begränsad tid för den här uppsatsen och för att förhindra risken att arbetet blev för stort valde vi att utgå från en teori som slagkraftigt kan ge oss en förklaring på det vi studerat istället för ett flertal teorier som hade riskerat att förvirra oss under analysprocessen.

Slutligen kan vi än en gång nämna att då alla intervjuer, vid varje tillfälle, skedde mer eller mindre avskilt med oss två som intervjuare och en informant så föll sig situationen överlag naturligt avslappnad. Varför vi har beslutat att behålla intervjuerna i dess originalskick då vi ej på något sätt vill förvanska materialet, kort sagt ämnar vi behålla det så kallade talspråket intakt för att vara vårt material så troget som möjligt.

TIDIGARE RELEVANT FORSKNING

INLEDNING

Eftersom vi fann herrarna Askheim och Starrins definition av empowerment såväl intressant, passande samt i riktning med det vi vill se närmre på i vårt arbete, har vi bestämt oss för att arbeta med detta främst i åtanke. Vi satte med andra ord igång att söka efter empowerment i ett mer snävt perspektiv så vi kunde skära bort en hel massa av det som kommer upp då man söker på ordet. En konsekvens av detta blev således att vi kunde välja bort allt som ej hade någon direkt koppling till socialt arbete då dessa skrifter ej passade in i det vi ville koncentrera oss på i vår undersökning.

Vi har inför det här arbetet gjort otaliga sökningar både via diverse databaser på internet samt på de olika biblioteken i regionen. För att komma fram till relevant litteratur inom ämnet utgick vi från olika nyckelbegrepp såsom *empowerment*, *ungdomar* och *självhjälp*, vi gjorde även sökningar på nyckelbegreppens engelska motsvarigheter. Vidare gick vi grundligt igenom vad de olika texterna hade att säga om ämnet och om de på något sätt var relevanta för att kunna nyttjas till att ge oss en ökad kunskap i det området som vi valt att kasta oss in i.

Vad vi fann var ett antal artiklar, avhandlingar och antologier där empowermentbegreppet var relaterat till arbete med människor som lever i någon form av utanförskap eller beroendeposition och som vi kan koppla till det området som vi valt att studera i den här uppsatsen.

FRIGÖRELSE ELLER PÅDYVLING

Som vi tidigare nämnt har vi ej hittat så mycket litteratur inom just detta vårt område som vi från början hade förväntat oss. Merparten av den litteratur som kommer upp då vi söker med empowerment och diverse olika kombinationsord handlar antingen om vård, ämnat för stärkandet av personal och patienters engagemang och självkänsla, äldreomsorgen eller organisationsteori. Då vi mer specifikt har sökt efter ett ungdoms- och/eller utanförskapsrelaterat perspektiv så har träffarna blivit mer sparsamma. Vi har ändock funnit en mängd intressanta forskningar inom området varav en sticker ut då det är en doktorsavhandling som specifikt handlar om empowerment i praktiken.

I doktorsavhandlingen *Viljen til at frigøre* diskuterar Tabitha Wright Nielsen (2009) empowerment och dess relation med socialt arbete och makt. Nielsen baserar sin avhandling på en studie hon gjorde på ett projekt riktad till kvinnor med invandrarbakgrund där målet var

att öka deras integration i det svenska samhället genom att förstärka deras engagemang och självkänsla med hjälp av empowermentstrategier. Grundtanken var att empowerment är ett befriande tillvägagångssätt för att frigöra individens fulla potential och möjligheter att utvecklas till en positiv samhällsmedborgare. Nielsen fann dock att det snarare användes som en metod att nyttjas för att styra och skapa undersåtar i enlighet med maktens egna preferenser, vilket hon baserar på Foucaults maktbegrepp, där hon likställer empowerment som en metod att göra just detta med (ibid.). Hennes avhandling genomsyras av en skepsis till projektets tillvägagångssätt samt att det hon såg där enligt henne ej var empowerment i dess rätta bemärkelse:

Endelig undrer jeg mig over, hvorfor man bliver ved med at holde liv i en forening, der ikke synes at være den store interesse for blandt de som den henvender sig til. Det strider mod min umiddelbare opfattelse af hvad empowerment er. (ibid., sid. 207)

Vad Nielsen fann var en organisation där dess medarbetare snarast ägnade sig åt en socialisering som baserades på de anställdas egna premisser av hur en svensk kvinna ska vara som dess deltagare i princip var tvungna att anpassa sig till och dessutom visa att de har tagit till sig lärdomarna för att de skulle kunna anses vara duktiga (ibid.).

Vidare pekar Nielsen (ibid.) på hur den undersökta organisationen motsäger sig själv i den bemärkelsen att vad den gör är inte det som den satt som mål från början. Tanken är att dessa kvinnor ska stärkas i sin roll som jämställda medborgare i det svenska samhället, men vad Nielsen fann var en objektifiering av dessa invandrarkvinnor från de svenska lärarnas håll. Hon nämner flertalet gånger exempel på att det är de svenska lärarnas kvinnlighet som gäller, och anses vara rätt, och således står över kursdeltagarnas främmande och mer felaktiga kvinnlighet.

[...] så etableras der en modsætning mellem en svensk moderne måde at være kvinde på og kvindernes måde. Lærerne repræsenterer i den sammenhæng den svenske måde. (ibid., sid. 135)

Slutsatsen Nielsen kommer fram till är att när utgångsläget för frigörandet av de kvinnor som söker hjälp hos den studerade organisationen bygger på kulturella premisser så blir risken att dessa kvinnors subjektifieras och blir en avvikande norm i jämförelse med den dominerande som representeras av de svenska kvinnorna som här ser som sin uppgift att

korrigera avvikelser. Frigörandet kan här ses som ett fängelse som omöjliggör andra förhållanden som skulle kunna vara av stor betydelse för kvinnorna och den situation de finner sig i, därmed blir de arbetssätt som organisationen nyttjar för att skapa empowerment ett sätt som snarare bibehåller deras utanförskap. (ibid.)

EMPOWERMENT I NÄROMRÅDET

Till skillnad från Nielsen, som la tonvikt på ett mer individbaserat empowermentarbete, så fann vi i en artikel av Michal Lyons, Carin Smuts och Anthea Stephens (2001), hur empowerment även kan nyttjas i ett bredare perspektiv på så sätt att man aktivt arbetar med hela bostadsområden och hur man således via individuell personlig utveckling även kan se positiva skillnader i dessa områden.

I en studie gjord på åtta olika utvecklingsprojekt, i tre sydafrikanska provinser, försökte forskarna Lyons et al. (ibid.) se på förhållandet mellan deltagande, empowerment och hållbarhet. Vad forskarna fann var en länk mellan deltagande och empowerment på så sätt att ifall befolkningen i ett område gavs möjligheten till överförbara färdigheter så var empowerment möjligt på tre olika plan: personliga, projekts- och närsamhälleliga plan. Vidare så anser de att de invånare som påverkats av empowerment bidrar till att bibehålla och tillföra nya idéer till en hållbar utveckling av sitt närområde. (ibid.)

De lägger även stor vikt på att oavsett hur mycket empowerment du tillför ett områdes invånare så finns där ingen chans för dem att växa om de inte får användningsmöjligheter och utrymme att nyttja sina nyförvärvade kunskaper. För att detta ska kunna ge en beständig effekt måste dessa nya möjligheter, nyligen stärkta² individer, tas tillvara på från politiskt håll, annat vore att kasta såväl projektets resurser som de i projekten inblandade invånarnas hopp i sjön. (ibid.)

Studien visar även att genom mentorskap eller liknande arbetssätt, ledda av exempelvis kommunala aktörer, kan stärka individuell empowerment såväl som hela närområdet. Detta anser författarna vara speciellt viktigt då det handlar om konfliktlösningar samt för att ge en ökad tilltro till statliga organisationer och för att öka förståelsen för hur dessa är organiserade och fungerar. (ibid.)

² Då vi finner det svårt att böja verbet "empowerment" på svenska så kommer vi härnäst använda oss av Gulbrandsens översättning som är "stärka", "stärkande" (Gulbrandsen, 2000).

MÅNGA VÄGAR ATT GÅ MED EMPOWERMENT

I essän *In Praise of Paradox* förespråkar Julian Rappaport (1981) att myndigheter bör tänka om hur de arbetar med individer som är i behov av hjälp. Istället för att utgå från att arbetet med dessa individer ska ske genom att experter säger till vad de ska göra och vad som förväntas av dem bör kommunala instanser istället arbeta tillsammans med de personer de ämnar hjälpa för att komma fram till olika lösningar beroende på behoven istället för ett sådant som skall tillämpas på alla individer. För Rappaport blir empowerment ett sätt att finna flera lösningar till sociala problem som dessutom är lokalt förankrade istället för centraliserade, det vill säga att lösningarna är baserade på olika lägen, miljöer och bostadsområden och efter olika individuella behov. Om ett problem exempelvis är flernyanserat kan detta innebära att det kan behövas en mångfald av olika människor med en mängd olika erfarenheter som kan komma att behöva nyttjas för att ta itu med problemet som helhet (ibid.).

Vi fann detta mycket intressant då denna syn ger oss ett brett perspektiv på så sätt att man ser samt använder alla de resurser man har i ett område. Den röda tråden knyts härmed då vi går från individ, till grupp för att sedan gå tillbaka och ta hjälp av dem som har blivit hjälpta.

TEORETISK RAM

EMPOWERMENT

Vi har funnit att ordet empowerment verkar ha lika många definitioner som användare och att alla refererar till många av sina gelikar men överlag kommer med en egen definition av ordet. Vad det gäller historiken bakom empowerment så nämner de flesta det viktorska artonhundratalets frivilligorganisationer där självhjälpsrörelsen uppstod och vars mål, enligt Robert Adams (2003), var att den då framgångsrika medelklassen, som prisade sina egna ideal, ville få ut och sprida dessa. Adams (ibid.) fortsätter med att framhålla att empowerment, i dagens sociala arbetes kontext, är inriktad på personlig och social utveckling med inriktning på icke-förtryckande värderingar och därför anser han att de som arbetar med den här metoden, till skillnad från deras viktorska föregångare, snarare allierar sig med de individer som lever i ett utanförskap och således behöver hjälp (ibid.).

I andan av alla våra olika skribenters syn på empowerment så vill vi härmed presentera vår egen definition på begreppet. Vi ser empowerment som ett sätt att via positiv förstärkning, aktivt lyssnande, genuin omtänksamhet, medmänsklighet och andra liknande stora,

altruistiska ord att faktiskt få våra medmänniskor att exempelvis uppnå ett ökat självförtroende, stärka sin självkänsla (ibid.), att bredda sina nätverk (Solheim, 2007) och att via detta få mer kontroll över sina liv (Rappaport, 1981). Vi tycker att vi fann en god summering på vår definition då vi i Tengquists (2007:77) text fann att hon kort och gott påpekar att:

Kärnan är att tro på att alla är lika mycket värda och har resurser som kan utvecklas.

Empowerment kan betraktas som en process där individer, utifrån ett aktivt reflekterande över sin situation, kommer fram till olika mål och lösningar som de kan nyttja för att lösa sina problem (Adams, 2003).

Det är värt att notera att empowerment i många fall ej kan ses som en teori då det, som tidigare nämnt, finns flera olika uppfattningar om dels vad det är och dels hur man ska arbeta med empowerment. Vi ser det överlag snarare som en eller rättare sagt flera olika metoder som i många fall skiljer sig åt, på flertalet punkter. Det verkar vara upp till forskaren eller den som vill implementera empowerment i sin verksamhet hur de ska tolka och/eller nyttja sig utav sin specifika syn på empowerment.

Utifrån Ole Petter Askheims (2007:19) text finner vi dock gemensamma nämnare för alla de olika riktningar empowerment kan ta sig:

De delar en positiv syn på människan som ett i grunden aktivt och handlande subjekt som vill och vet sitt eget bästa om man bara skapar rätt förhållanden. [...] det är svårt att tänka sig en riktning som är engagerad i hur maktlösa ska få styrka och kraft att komma upp ur maktlösheten och få makt och kontroll över sitt eget liv, utan en grundläggande positiv människosyn.

Adams (2003) ger oss vidare, i sin bok *Social Work and Empowerment*, ett gott upplägg för hur man skulle kunna tänka sig att nyttja sig utav vår ovannämnda syn på empowerment. Redan initialt så lägger han emfas på att innan någon kan börja stärka andra så bör denna person först själv ha blivit stärkt på något eller annat sätt. Adams påpekar vidare att det är överraskande att socialarbetares egna empowerment således är en av de mest negligerade aspekterna av empowermentstrategierna (ibid.).

Hörsamhet från dem som ska stärka sin målgrupp är av största vikt då ingen annan än den som behöver hjälpen bättre kan berätta om vad eller på vilket område de behöver hjälp. Den

idealiska förutsättningen blir således att antingen via enkäter eller genom diskussioner/intervjuer med målgruppsindivider ta reda på vad för slags behov som finns så att man därefter kan skapa någon slags matchande hjälpinsats. Vidare angående hur man kan få en bättre inblick av det som ens målgrupp kan vara i behov av så pekar Adams (ibid.) på fördelarna med så kallade icke-professionella eller infödda socialt arbetande individer och menar att de har ett flertal fördelar över de professionella socialarbetarna. Speciellt då de lever i samma område som målgruppen vilket gör att de har de kunskaper om området som man bara kan få av att bo där. De kommer överlag ifrån samma sociala grupp som de personer de har i uppgift att hjälpa samt att de mer sällan har lika smalt definierade professionella roller och, utöver servicen, även kan erbjuda en slags vänskap. De ses även ofta som mindre hotfulla ur de boendes perspektiv eftersom de inte likställs med myndigheter och andra kontrollerande funktioner på samma sätt som socialarbetare och andra professionella gör (ibid.).

EMPOWERMENT OCH STRUCTURATION THEORY - EN METATEORI

För att förstå empowerment utifrån ett större och bredare perspektiv har vi valt att använda oss av Elisheva Sadans (2004) doktorsavhandling *Empowerment and Community Planning* där hon använder sig av Anthony Giddens "Structuration Theory" för att försöka skapa en metateori, eller en koppling mellan individen och samhället, om empowerment. För att förstå den här kopplingen mellan mikro (individer) och makro (samhället) börjar vi först med att förklara grunddragen i "Structuration Theory" för att vidare koppla denna till empowerment.

Sadan visar oss med hjälp av Giddens "Structuration Theory" hur alla sociala strukturer är resultat av mänskligt handlande och att detta handlande möjliggörs inom gränsen av den sociala struktur som de befinner sig i. Sociala regler och resurser ger kraft till produktionen samt reproduktionen av socialt handlande, samtidigt är det dessa krafter som ger upphov till själva systemets reproduktion (strukturens tvåsamhet). Mänskliga aktörer är möjliggjorda via sociala regler och resurser, dessa regler visar riktningen för handlandet och resurserna ger det energi som kan visa sig som exempelvis mål, kraft och effektivitet (ibid.).

Strukturer och handlingar är producerade och reproducerade på den mänskliga aktörsnivån (mikro), och existerar som meningsfulla koncept på den socialt strukturella nivån (makro). Sadans val av Structuration Theory för att skapa en utgångspunkt för empowermentteori bygger på att den är kritisk, självkritisk, holistisk, relaterar direkt till maktbegreppet samt kopplar mikro och makro med hjälp av en sammanhållen förklaring (ibid.).

Att vara en mänsklig aktör inbegriper att ha möjligheten att påverka världen på något sätt, å

andra sidan att vara människa, i ordets fulla bemärkelse enligt Sadan, innebär att utföra medvetna handlingar för att uppnå utsatta mål, påverka sin närmiljö eller att ha möjligheter att förändra. Den kontextuella empowermentteorin bekräftar bandet mellan det privata och det politiska, individen tolkar och är medveten om de sociala/politiska värderingarna omkring henne baserat på kunskapen hon har om de politiska framgångarna i den sociala sfären. Vissa sociala värderingar finns i allas medvetande, man vet att där finns en förväntan på en att man ska uppnå autonomi samt även att frihet såväl som skyldigheter samverkar i en social balans. På ett individuellt plan uppstår privata politiska genmälen på dessa idéer, dessa kallar Giddens Life Politics. Kollektivt fokuserar Life Politics på vad som sker med människor som har uppnått medvetenhet samt en initial möjlighet att agera och således är i behov av stöd i empowermentprocessen för att förverkliga deras strävan efter personlig autonomi (ibid.).

När flertalet individer har blivit stärkta bildar de en "reservoar" full av potential för närområdet, summan av individernas känsla av empowerment öppnar således upp möjligheter för närområdet. Utöver potentialen kräver närområdesempowerment två viktiga komponenter för att den ska realiseras. Dessa två är: individer som vill agera för att bättra närområdet samtidigt som de fortsätter med sin personliga utveckling, samt: externa förändringsagenter, professionella och andra som är engagerade i förändringsarbetet av närområdet (ibid.).

Professionellt förändringsarbete uppmuntrar samt underlättar processen av att uppnå ökad kontroll för såväl individer som grupper över deras liv och miljö. Det utvecklar medlingsmetoder via vilka människor kan frambringa förändringar i sina liv. Allt eftersom empowermentprocessen utvecklas så stärks den professionella empowermentmetoden, via lyckosamma resultat får den bevis för sin effektivitet vilket kan generera legitimitet ovanifrån. På fältnivån får den professionella erfarenhet och ett, i sin profession, stärkt självförtroende såväl som nyfunna kunskaper (ibid.).

Sadan (ibid.) hänvisar till Giddens och påvisar att kopplingen mellan social struktur och det mänskliga aktörskapet förstärker den teoretiska förklaringen av hur närområdesempowerment bidrar till individuell empowerment. Empowerment kan därav liknas vid en cirkulär process bestående av social förändring och aktivering av förmågor och resurser i vilken mänskliga aktörer som behöver bli stärkta samarbetar med stärkande mänskliga aktörer. Den sociala strukturen som produceras via detta inkluderar bibehållandet och reproduktionen av grundstenar från den existerande sociala strukturen och en moralisk process av kritisk social analys. Således lär sig de nu stärkta individerna att förstå sin situation på ett nytt sätt och ger dem en gemensam symbolisk struktur vilket vidare ger dem en ny social förståelse över sin situation och av deras relation till andra. Individerna blir mer aktiva i förändringsprocessen av

de sociala strukturerna och bidrar således till dess förändring enkom genom sin nu mer upplysta närvaro. Via detta nya sociala deltagande kan de sanktionera de sociala system som tidigare höll dem tillbaka. Empowermentprocessen är beroende av vad som redan finns i samhället, men processens framgång definieras av vilka och hur många förändringar på såväl personliga plan och på gruppnivå som skett, samt på de sociala system som är sammanhängande med processen (ibid.).

Detta passar även in i det Øvrelid påpekar om att:

Socialt tvång kan gott vara en realitet, men det är alltid relativt. Frihet är aldrig total utan alltid situationsbestämd. [...] Empowerment kommer alltid innebära frihet till något. Detta något är inte vadsomhelst utan inramas av ett samhälles sociala konventioner om vad som är acceptabelt. [...] (Øvrelid, 2007, sid. 51).

Vidare citerar Sadan (2004) herrarna Maton och Rappaport som påpekar att empowerment skapar förändring i mänskligt beteende och den sociala strukturen. Potential för empowerment i gruppnivå finns i alla miljöer på samma sätt som potentialen för individuell empowerment finns i var person. I varje process av individuell empowerment finns även potential för gruppempowerment och varje gruppempowermentprocess skapar en miljö som möjliggör individuell empowerment samtidigt som den formar och determinerar dess art (ibid.).

ANALYS

PRESENTATION AV RESPONDENTERNA SAMT TEMAN

Vi har som tidigare nämnt enkom intervjuat personer som arbetar inom enheten Fritids- och Förebyggande i Rosengård stadsdel. De personer som vi har träffat under det här arbetets gång har alla tre olika yrkesuppdrag inom enheten, dessa är en enhetschef, tre stadsdelsvärdar samt två ungdomskommunikatörer. De tre olika yrkesroller som våra respondenter representerar skiljer sig åt på så sätt att de har egna mål för sin grupp, dock finner vi att de gemensamma nämnarna vida överskrider olikheterna. De största och främsta likheterna är att alla de har som uppgift att hjälpa, stödja, stärka och informera de som befinner sig i Rosengård och är i behov av någon slags hjälp. De har alla även uttryckt, på något eller annat sätt, att de ses av målgruppen som ett slags medborgarkontor och tillika informationsbank. En

god summering av denna syn fann vi i enhetschefens förklaring om detta³:

Ja, det målet är ju att förstå vad det är som behövs så att säga, vad det är som efterfrågas. Å att vi finns ju till för att försöka hjälpa helt enkelt, eller möta eller stödja eller vad det nu är. Det är ju det som är syftet så att säga när man kommer in här, för man gör det ju utifrån att man vill nånting. Å dom flesta, å det är ju nånting som många ger uttryck för som jobbar i stadsdelen, det är ju att dom flesta av oss, blir, har ju nån sorts funktion av medborgarkontor. Personliga medborgarkontor. Å det handlar ju om det, alltså, här är det fullständigt förbjudet att säga att; det här är inte mitt bord. För står du framför mig och säger det; så är det mitt bord, för du står här, eller du är i min telefon. Så det är också en sån här grej som jag tror är viktig i detta.

Det här citatets poäng känns för oss som att det verkligen genomsyrar hela enheten på så sätt att alla man stöter på känns genuint välkommande, positiva, glada och brydda. Redan i detta kan vi, som en parentes innan analysen, se ett slags stärkande inverkan då i alla fall vi kände av denna positiva atmosfär.

Temana vi bestämde oss för att sortera upp vårt empiriska material under föll sig för oss som relativt naturliga då vi läste igenom detta. För att försöka göra texten så lättläst som möjligt så vill vi här kort presentera våra teman, vilka var:

ORGANISATIONS- OCH EMPOWERMENTSTRATEGIER:

I det här avsnittet sökte vi efter strategier som respondenterna uttryckte om hur de jobbade samt uttalanden som vi kunde tolka som empowermentstrategier.

ATT SONDERA BEHOVEN OCH SKAPA KONTAKT MED MÅLGRUPPEN:

Då empowerment enligt de teorier som vi har använt oss av kräver att man som professionell inte kan påtvinga någon någonting så vill vi ta reda på hur de arbetar runt detta.

TILLIT:

Om inte ens målgrupp har förtroende för en så blir det svårt att försöka stärka densamma.

PERSONLIG UTVECKLING I MÅLGRUPPEN SAMT PERSONLIG UTVECKLING BLAND

PROFESSIONELLA:

Målet med uppsatsen är att se hur de olika strategierna för att stärka individer leder till personlig utveckling och om detta arbete kan generera en personlig utveckling även för de

³ Alla citat i analysen är raka transkriberingar från de inspelade intervjuerna. Vi vill av respekt för våra respondenter ej ändra i transkriberingen så vi bestämde oss för att behålla talspråket, detta inkluderar eventuella tankepauser och uppkomsten av ämnesbyten mitt i meningar etc.

professionella.

NÄTVERK FÖR PROFESSIONELLA OCH MÅLGRUPPEN:

Under detta avsnitt har vi sorterat in såväl de professionellas samarbetsnätverk samt målgruppens mer personliga diton.

ORGANISATIONS- OCH EMPOWERMENTSTRATEGIER

Vi har fått berättat en mängd olika strategier som de olika respondenterna utgår ifrån när de arbetar med individer ute i stadsdelen. Enligt en av stadsdelsvärdarna var målen ej enbart att förebygga brott i stadsdelen utan snarare att planera för en positiv utveckling och bland annat via detta att öka tryggheten ibland befolkningen exempelvis genom att stärka fritidsaktiviteterna i området och att finnas till som stöd för målgruppen. Just att öka tryggheten är ett grundmål för organisationen vilket har framkommit under alla intervjuer. Det framkommer i vissa respondenters svar att då målgruppsindividerna uppmärksammar att någonting de tidigare uppfattat som ett problem faktiskt blivit åtgärdat och att enhetens arbete således "leder till någonting", så gör detta att tilliten stärks och att respondenterna personligen märkt att känslan av trygghet har främjats. En stadsdelsvärd nämner även att många av de saker de hjälper folk med egentligen är Medborgarkontorets huvudsakliga uppgifter, något som återkom i alla intervjuer då respondenterna unisont benämnde sig som "vandrande medborgarkontor". Som tidigare nämnt la de olika respondenterna emfas på hur de "länkar" målgruppsindividerna vidare på så sätt att om en specifik person ej kan hjälpa till i just den här specifika frågan så ska alla kunna veta vem som kan tillhandahålla en lösning samt var den nödvändiga hjälpen finns att få. Vidare tyngd lades på skapandet av aktiviteter, mötesplatser samt kommunikation, både mellan dem själva och målgruppsindividerna, men även målgruppsindividerna sinsemellan. En av ungdomskommunikatörerna påvisade något som stämmer in i stort på enhetens huvudmål:

[...] egentligen finns jag här som ett stöd och hjälp för ungdomar och i det så är det allt utifrån deras behov och konkret så är det så att om man ser just behoven så är det just behöver arbete, meningsfull fritid alltså fritidsaktiviteter utifrån dom själva och samt hjälp till kanske någon sorts utbildning och utvecklas och vidareutveckling i deras liv som en vägledning kan man säga och även som information så jag ska sprida information så att de kommer till rätt instanser och få hjälp med dom som är experter i det området som dom skulle behöva hjälp i.

Samma person förklarar vidare att det finns en flexibilitet inom enheten då det är en mindre verksamhet, vilket gör att de kan ”gå utanför ramarna också och se andra lösningar och andra möjligheter istället för att gå och köra på det gamla och traditionella”.

Flexibiliteten genomsyrar verksamheten och således även det som vi sett som empowermentstrategier. Flertalet av respondenterna påpekar de strukturella problemen som finns i Rosengård och menar på att om målgruppsindividerna blir upplysta om sina rättigheter för att förhindra att de blir utnyttjade av exempelvis fastighetsägare samt för att de själva ska kunna ha möjlighet att bli mer delaktiga i förändringsarbetet. En av stadsdelsvärdarna påpekar detta när han⁴ under intervjun säger:

[...] vi ser facit dagligen hur vi hjälper folk som annars hade svårt att framföra sina åsikter eller att överhuvudtaget komma i kommunikation med myndigheter.

Två andra viktiga aspekter som framgick utav intervjuerna var att de insatser som erbjöds av enheten är frivilliga samt att de bygger till största del på att målgruppsindividerna ska få hjälp till att hjälpa sig själva. En stadsdelsvärd gav en fördjupad bild av vad detta stöd inbegriper och ansåg att det i stort handlar om respekt, förtroende och tillit för att få arbetet att fungera. I linje med kommunikationsarbetet som bedrivs av stadsdelsvärdarna så nämner en av dem vid ett flertal tillfällen i intervjun att de ofta diskuterar med målgruppsindividerna om vikten av att bry sig om närområdet och att de faktiskt kan, och uppmuntras till att, bidra med mycket bara genom att engagera sig mer. Detta har även genererat att målgruppsindivider exempelvis har följt med stadsdelsvärdarna på sina vandringar och således breddat sina nätverk såväl som sin förståelse för närområdet.

För att förebygga brott anser en utav stadsdelsvärdarna att det gäller att alltid vara ett steg före genom att exempelvis prata med de ungdomar som har hamnat i en kriminell bana och presentera andra alternativa vägar som de ungdomarna kan ta. Genom att sätta deras handlingar i ett bredare perspektiv och visa hur detta kan påverka andra i hans närhet så försöker respondenterna motivera dem att välja en annan, eller åtminstone upplysa om att det finns andra positiva banor att gå.

[...] jag tror på att allt positivt man bygger [...] det kommer fram vare sig idag eller senare, det du bygger det byggs. Idag bygger dom för att vara brottslingar, vi kan bygga tre fyra

⁴ För anonymitetens skull så kommer vi att benämna alla stadsdelsvärdar samt ungdomskommunikatörer som *han* eller *honom* oavsett kön.

våningar som är positiva så kanske någon gång när dom här brottslighetsvåningarna faller så har dom något positivt kvar.

Även om han ser vissa målgruppsindivider som de har samtalat med och även känt att de nått fram till ändå ägnar sig åt destruktiva företeelser så vidhåller han ändå sin positiva syn om att deras respekt och tidigare stärkande samtal ändå kan ge ett resultat i längden. Denna inställning delas även av alla andra respondenter.

Vikten av kommunikation med målgruppsindividerna är än ett återkommande ämne under intervjuerna, från att vissa kan bli hjälpta av att enkom bli hörda och lyssnade på till att, som enhetschefen nämner, målgruppens behov synliggörs då det via denna kommunikation får kontakt med en bredare del av den:

[...] ju mer vi har kommunikation med medborgarna, ju större blir ju också behovet av fler insatser på något sätt, så att det kan man säga att det är en enorm skillnad dom sista åren hur mycket man använder oss.

Angående kommunikation samt det tidigare nämnda synsättet de har om att det finns en tidsaspekt i arbetet så har vi fått ta del av flera variationer på att de även arbetar på att tillföra denna framtidstro till målgruppsindividerna genom att exempelvis berätta om kommande positiva förändringar i närområdet. Enhetschefen poängterar att det finns många aktörer och en mängd planer på olika åtgärder som komma skall och hon underströk även vikten av att förmedla detta vidare till målgruppen för att de ska anse det vara lönt och att "fortsätta engagera sig eller fortsätta tror på en möjlig utveckling".

Enligt Rappaport (1981) bör myndigheter se till att arbeta på sådant sätt att man arbetar aktivt tillsammans med målgruppen istället för att försöka komma med en universallösning på alla sociala problem, därför är kommunikationen av största vikt för den här sortens empowermentarbete då det är viktigt att försöka komma fram till lösningar som är varierande beroende på behoven. Detta finner vi ett gott exempel på i vårt empiriska material när respondenterna säger att de själva ser sig som vandrande medborgarkontor och länkar således målgruppsindividerna till de instanser som kan tänkas hjälpa dessa då de själva ej alltid har svaret.

Vidare anser Rappaport (1981) empowerment vara en metod som ger oss möjligheten att lokalt förankrat, till skillnad från centraliserade lösningar, se behoven utifrån perspektivet

målgruppsindividerna själva har och således komma fram till de mest ändamålsenliga alternativen. Även Adams (2003) är inne på samma tankesätt då han skriver om vikten av att vara hörsam på de målgruppsindividerna har att säga om sin situation. En av ungdomskommunikatörerna säger exempelvis att flexibiliteten som finns inom organisationen ger honom möjligheten att gå utanför ramarna och således finna nya lösningar till de problem som han ställs inför, från de målgruppsindivider som han kommer i kontakt med, istället för att köra på de klassiska och traditionella metoderna som man kanske skulle ha tvingats till i en större och stelare organisation. Målgruppsindividsperspektivet fann vi även i hans påpekande att han via informationsspridningen kunde ta del av målgruppsindividens dilemman och föra denne på rätt spår, till rätt instans, för att finna en lösning på dessa.

En annan viktig aspekt som vi funnit i det empiriska materialet, som vi kan styrka med hjälp av vårt teoretiska ram, är det Lyons et al. (2001) skriver om, hur individuell empowerment kan bidra till ett ökat engagemang i sitt närområde. En av stadsdelsvärdarna påpekade ett flertal gånger om vikten av att engagera sig i sitt närområde vilket han många gånger fått gehör för och således fått målgruppsindividerna att se det större perspektivet och följa med på vandringar för att hjälpa till i arbetet samt bredda sina nätverk.

Askheim (2007) skriver även att empowerment, kräver en positiv människosyn av de professionella, där denne är kapabel och handelskraftig och om bara rätt förhållanden har givit denne möjlighet att förändra sin situation så kommer detta öppna upp stora möjligheter för förändringar. Vi ser denna positiva människosyn vara väldigt framträdande hos den ena stadsdelsvärden som anser att denne sår positiva frön även i de målgruppsindivider som kanske inte på en gång kan visa på en livsmönstersförändring. Detta framkommer även i hans kollegor som alla delar denna inställning att om de bara ger alla målgruppsindivider den respekt de förtjänar och uppehåller en positiv kommunikation så kan det i längden leda till en förändring i de individuella fallen.

ATT SONDERA BEHOVEN OCH SKAPA KONTAKT MED MÅLGRUPPEN

Respondenterna använder sig av en mängd olika metoder för att skapa kontakt med målgruppsindividerna, men gemensamt för dem alla är att de är ute i närområdet och pratar med samt lyssnar på alla dem de stöter på. Tyngdvikten, enligt en stadsdelsvärd, läggs på att just lyssna på exempelvis vad ungdomar har att säga, men även att försöka förstå och ge svar på de frågor som de får och att bland annat på så sätt visa sitt engagemang. En av ungdomskommunikatörerna ser även att en mängd målgruppsindivider har kommit till dem via mun till munmetoden där till exempel en individ som har fått hjälp har berättat vidare för

sina vänner och bekanta om arbetet de utför, denna metod nyttjas även för att komma i kontakt med personer och/eller grupper för informationsspridning. Samma respondent ser denna mun till munmetod som den mest effektiva, till skillnad från att göra reklam om sig själva via tidningar och affischer, och liknar denna metod med ringar på vattnet som sprider sig.

Som vi nämnt tidigare så är synlighet och samtal något som är genomgående i hela enhetens arbetsmetod för kontaktskapandet. En av stadsdelsvärdarna berättar att de arbetar uppsökande och riktar ofta in sig på just de naturliga mötesplatserna som till exempel skola, bibliotek och de olika föreningarna som finns i området. En av de större arbetsuppgifterna för stadsdelsvärdarna är att finnas ute i stadsdelen och vandra runt för att på så sätt skapa kontakt och kunna ge svar på frågor och informera om allt som kan komma upp och är aktuellt för tillfället, detta har vi även tidigare nämnt då vi berättade att de ser sig själva som ett slags vandrande medborgarkontor. Då Rosengård är befolkat av individer som representerar en mängd olika språkgrupper så har flertalet respondenter även förklarat fördelarna med att många av dem själva har en bakgrund i området samt att de själva som professionella talar sammanlagt arton olika språk och täcker på så sätt in merparten av Rosengårds invånare när de behöver informera dessa. Kontaktskapandet och informationsspridandet blir enligt en av stadsdelsvärdarna en ständigt pågående process då folk flyttar ut och in i Rosengård så pass mycket att de känner sig nödgade att visa upp enheten och dess anställda för alla nyinflyttade med jämna mellanrum, vilket visats rätt väl i detta citat:

[...] det är väldigt många som är nyfikna på vem vi är när dom flyttar nyligen hit så kommer dom fram och frågar liksom vad är ni för några [...] och då förklarar vi och då automatiskt känner vi den människan och hälsar på han nästa gång och sen så händer det någonting och då kommer dom automatiskt till oss och berättar.

Vidare angående detta så nämner några av respondenterna att de ”känner” alla i Rosengård vilket även genererar att om de exempelvis ser en ungdom som det börjar gå lite snett för så blir de genast brydda och vill höra sig för om vad som kan ha lett till denna förändring och huruvida de kan hjälpa till med någonting.

Än en aspekt avseende informationsarbetet är att de vill upplysa målgruppsindividerna om hur det svenska systemet fungerar och att de som boende i Sverige behöver känna till sina rättigheter såväl som sina skyldigheter. Ett exempel på detta var när Miljöförvaltningen ville inspektera lägenheter vilket underlättades med hjälp av stadsdelsvärdarnas stöd då de kunde

förklara orsaken till varför de ville komma in i deras hem.

Vissa grejer kan vi lösa på direkten. Någon som vill anmäla att en spis har gått sönder hemma, vi går nu till fastighetsägaren och anmäler detta, vi ger telefonnumret till boende nästa gång ringer du till den personen och anmäler den skadan, "that's it".

Detta är ett exempel av många på hur de först visar hur man gör för att sedan berätta att målgruppsindividerna själv kan göra detsamma. Vidare så informerar de även för att få bort vissa rädslor målgruppsindividerna kan tänkas ha om exempelvis Socialtjänsten, att om de har problem med sina barn så kan de få hjälp utan att behöva vara rädda för att få barnen tvångsomhändertagna.

Som vi tidigare nämnde och fann i det empiriska materialet så är hörsamhet från de professionellas håll, som Adams (2003) påpekar, av största vikt speciellt då det gäller att sondera behoven utifrån målgruppsindividernas perspektiv. Detta har vi funnit i våra respondenters uttalanden då de säger att de viktigaste komponenterna för att skapa ett intresse från målgruppens sida är att framförallt lyssna, men även att försöka förstå, ge respons på förfrågningar och visa ett genuint engagemang.

Avseende många av våra respondenters imponerande språkliga vidd samt att många av dem har en bakgrund i området de arbetar i så kan vi återigen knyta an till Adams (2003) som tar upp fördelarna med just detta då det gäller att informera målgruppsindividerna, samt att det även kan ha fördelar vad det gäller att förstå målgruppens situation då de ofta har mer gemensamt med dessa individer än vad en annan professionell med en annan bakgrund skulle kunna tänkas ha. Då mun till munmetoden nämns av flera respondenter som en effektiv väg för målgruppsindividerna att sprida enhetens möjligheter till hjälp och stöd även för deras vänner och bekanta så gör detta skeende att såväl enhetens möjligheter till hjälp och stöd samt målgruppsindividernas nätverk breddas då fler får kontakt med enheten. Detta går i linje med Solheims (2007) såväl som Sadans (2004) tankar avseende att nätverksbyggande är av vikt för ens sociala förståelse över ens situation och hur man står i relation till sina medmänniskor.

Lyons et al. (2001) påvisar vikten av att ha kommunala aktörer som aktivt arbetar med att stärka målgruppsindivider i ett närområde för att på så sätt öka tilltron till statliga organisationer samt för att öka förståelsen för hur dessa fungerar. Vi ser bevis på detta utifrån våra respondenters uttalanden när de förklarar hur de informerar målgruppsindividerna om exempelvis Socialtjänsten och vilka befogenheter de egentligen har samt vilka rättigheter

individen själv har för att på så sätt slå hål på de myter och den missinformation som cirkulerar i området.

TILLIT

Enligt respondenterna så bygger mycket av deras arbete på just tillit och förtroende, utan dessa skulle de ha svårt att nå målgruppen och således kunna utföra sitt arbete. Alla nämner gång efter annan om vikten av att visa att de bryr sig om målgruppsindividerna och att detta ej heller är något som stängs av efter arbetstiden vilket gör att kontakten blir mer personlig och närmre än vad kanske en annan profession hade genererat. Detta ger även möjligheten till att deras röst hörs även efter arbetstid exempelvis så som en respondent berättar om denne ser någon göra något dumt utanför Rosengård så kan denne säga till och få respons och bli lyssnad på trots att uniformen ej längre är på.

En stadsdelsvärd anser att det finns ett förtroende, från målgruppsindividerna sida, för dem och det arbete de utför vilket till stor del bygger på att det finns en förståelse för att det arbete de utför som Stadsdelsvärdar är till för målgruppsindividernas eget bästa. Att de agerar i situationer gör att det byggs ett förtroende för att de faktiskt kan hjälpa och göra något och detta genererar ett engagemang från målgruppsindividerna att berätta för stadsdelsvärdarna om och när något sker i närområdet som de bör veta. Detta, som enhetschefen säger, leder till en uppgående spiral där nytt förtroende leder till uppmärksammandet av nya problem vilket leder till mer stöd och hjälp och då ett starkare förtroende. Vidare angående förtroendet för de professionella så säger en stadsdelsvärd att det ofta kommer ungdomar som vill berätta hemligheter för dem som de inte vill ska komma till polisens vetskap. De berättar dessa hemligheter fastän de vet att det finns ett samarbete mellan enheten och polisen, men förtroendet är så pass starkt att de litar på stadsdelsvärdarnas ord då de säger att de kan hjälpa till, så långt det går inom lagens ramar, utan att polisen behöver få reda om det här specifika fallet.

[...] här är det jättemånga som saknar folk som lyssnar på dom, dom behöver väldigt många som bara sitter och lyssnar, dom har jättemycket att berätta, dom har ingen som sitter och lyssnar på dom.

Många av respondenterna har även betonat lyssnandet och att det många gånger kan vara det enda som faktiskt behövs för att målgruppsindividerna ska känna att någon bryr sig och att på så sätt kunna börja bygga upp ett förtroende för den här personen. En stadsdelsvärd säger även

att man kommer långt med kommunikation, dock så krävs det ofta även en hel del tålamod då många av målgruppsindividerna som ej tidigare har varit i kontakt med enhetens anställda kan te sig misstänksamma mot dem då de ofta kan förknippa dem med Malmö Stad. Detta brukar dock snart lättas upp då de stöter på samma individer flera gånger om och visar sitt genuina intresse, vilket en stadsdelsvärd bland annat förtäljer på detta viset:

[...] han berättade att han hade en skada i knäet, nästa gång så frågar vi vad hände med knäet så att dom vet att, oj hon bryr sig dom andra bryr sig att det finns någon som vet vem jag är.

Han förklarar vidare att om de som stadsdelsvärdar döljer något för målgruppsindividerna så är risken stor att de blir misstänksamma avseende stadsdelsvärdarnas avsikter. För att motverka dessa slags missförstånd så ser han till att vara öppen i alla hänseenden och förklara att om målgruppsindividerna skulle göra något olagligt inför deras ögon så är de skyldiga att anmäla detta, men samtidigt även förklara att de verkligen är oroliga för personen och vill inte se den i några som helst dåliga situationer eller problem, kort sagt att de är genuint brydda om just denne. Vidare på detta tema sa enhetschefen att hennes anställda uppfattas som mer neutrala av målgruppen än vad kanske skolan gör, vad socialtjänsten gör eller vad polisen gör, just för att de har möjligheten att ta sig tid till att lyssna på de individuella problemen och därför hjälpa på ett mer direkt sätt än vad andra instanser har möjlighet till.

En av stadsdelsvärdarna berättar att respekten de har till varandra inom enheten även kan generera tillit och förtroende från målgruppen då målgruppsindividerna ser att de som professionella behandlar alla lika oavsett, exempelvis som respondenten sa här angående en möjlig situation:

[...] men jag ska se till hela tiden att min kollega är med typ så, typ så vända mig, även om jag pratar på arabiska, vända mig till min kollega, typ försöka se till att min kollega är delaktig också i den diskussionen, även om den är på ett annat språk [...]

Enhetschefen summerar tillits- och förtroendefrågan väl när hon påpekar att ”målet skulle i så fall vara att dom är nöjdare när dom går ut än när dom kom in”, genom att exempelvis ta reda på vad målgruppsindividerna har för behov och hur de som professionella ska uppfylla dessa önskemål.

Om vi jämför Niensens (2009) undersökning, där hon snarare fann ett mästrande sätt istället för empowermentarbete, med vår så tycker vi oss finna en god grund till det befriande tillvägagångssättet som hon eftersökte i våra respondenters historier avseende deras positiva bemötanden och hur de lägger så mycket tyngdvikt på just tillit och förtroende hos sin målgrupp. Vidare har vi även här fått höra om vikten av att lyssna och visa ett genuint intresse för målgruppsindividernas problem snarare än att komma med pekpinna liknande dem Nielsen stötte på i sitt avhandlingsarbete. Detta stärks även av Adams (2003) syn på dagens sociala arbetes kontext när han skriver om icke-förtryckande värderingar och sen fortsätter med att dagens socialarbetare snarare ser sina målgruppsindivider som jämlikar, som kan vara i behov av hjälp. Vi ser detta i respondenternas uttalanden när de förklarar att de arbetar mycket med att just skapa tillit och förtroende genom att dels ej ha en dold agenda i sitt bemötande av målgruppsindivider samt genom att de hela tiden visar att de bryr sig om personen som står framför dem och att detta i alla läger endast kan tolkas som en genuin omtanke och intresse.

Adams (2003) har som tidigare nämnt påpekat fördelen med att, som professionell, ha en bakgrund i det område där man arbetar vilket via förståelsen för situationen i området gör det lättare att få en närmre kontakt med sin målgrupp. Adams nämner att man till och med i princip kan ses som en vän även fast man representerar ett officiellt statligt/kommunalt organ vilket onekligen även lättare leder till ökad tilltro och förtroende och sålunda ses som mindre hotfull än exempelvis representanter från andra uniformerade yrken. Detta ser vi exempelvis hos stadsdelsvärden som påpekar just detta om att de ses som mer neutrala, dels också hos stadsdelsvärden som berättar om att de får höra känslig information från målgruppsindivider som de även berättar att de inte skulle vilja att de nämner för någon annan.

PERSONLIG UTVECKLING I MÅLGRUPPEN

Utifrån det empiriska materialet har vi funnit att flera av respondenterna lägger vikt vid att de kan hjälpa individer till att kunna hjälpa sig själva, att de gärna ställer upp och hjälper till målgruppsindivider vid allehanda behov, men de vill helst att de samtidigt ska lära sig att klara av att själva hantera liknande situationer i framtiden. Vi har flertalet gånger fått höra hur respondenterna hanterar dessa situationer och tycker att denna stadsdelsvärd målade upp det väl när han sa:

[...] att dom ska kunna hantera sina blanketter å så [...] att jag har tränat upp vissa genom att, en gång kan jag skriva på det, men nästa gång [...] måste du visa mig att du hänger med

och försöka hjälpa dig själv, till självhjälp typ. Så jag vill inte vara passiv, bara fylla i medan du sitter där å dikterar för mig, jag vill på det sättet att dom ska också kunna lära sig saker å ting själva.

På detta tema så påpekar en annan stadsdelsvärd att målet i detta arbete är helt enkelt att målgruppindivider ska lyckas, lyckas med det de sätter upp som mål, och att detta ej enbart ska vara hans förtjänst utan att målgruppsindivider faktiskt ska känna att de har lärt sig något nytt efter att de har fått hjälp. Angående detta så summerade även en av stadsdelsvärdarna det så här: ”jag ska inte ge dig instruktioner, jag kan bara ge dig en del av min erfarenhet”.

Utöver respondenternas möjligheter till att delge sina synsätt och erfarenheter till målgruppen så nämner än en ungdomskommunikatör vikten av att inte servera lösningar för målgruppsindivider utan att de själva ofta kan mycket mer än vad de tror:

[...] om man börjar servera unga människor så hjälper man inte dom. Det gäller att få dom att inse att dom själva klarar av väldigt mycket, att dom är sin egen starkaste drivkraft. Det gäller att lyfta fram eller visa dom de sidor om sig själva.

Dock så lägger han även vikt på att målgruppsindividen själv måste vara intresserad samt motiverad för att ha möjlighet att ta till sig denna slags hjälp, om varken intresse eller motivation finnes så kan de bara hoppas på att de kan finna detta senare i livet för att då kunna få och ta emot hjälpen.

Båda ungdomskommunikatörerna nämner även sina gruppaktiviteter som goda grogrunder för personlig utveckling, specifikt då avseende på mer sociala plan, ungdomarna utvecklar en hänsyn när de blir tvungna att samsas om exempelvis dj-utrustning, ”dom blir mer mognare [...] beter sig bättre, så är det, dom visar respekt för andra, visar respekt för sig själva”. De fortsätter att förklara att detta i längden har visat sig generera såväl engagemang från ungdomarna samt även en ny slags respekt från andra, utomstående, ungdomars håll. Samt att då dessa ungdomar ofta även har visat framfötterna så uppmärksammas de av ungdomskommunikatörerna och kollegor, vilket i längden kan och har genererat att dessa ungdomar många gånger har funnits i åtanke när hjälp har behövts för eventuella kommande arrangemang och projekt. Detta summeras väl i en av ungdomskommunikatörernas uttalanden:

[...] visar man mer engagemang för det första så blir det, belöningen är framförallt att du blir sedd, inte från vårt perspektiv men jag tror allmänt bland andra ungdomar i området får en annan...kanske inte status är rätt ord, men en annan identitet. Du blir ju framförallt en positiv förebild åt andra och folk får upp ögonen och det leder till nya möjligheter och nya vägar.

Han ger även uttryck för att den här utvecklingen avseende dessa ungdomar även kan ge en ”ringar på vatteneffekt” och frambringa en stolthetskänsla från deras familjers håll och att det även leder till att de kan betraktas som förebilder både från familjerna, deras närstående och även i viss mening från det övriga närområdets håll. Vidare anser han att då unga ofta är en närmre länk till andra unga vilket i många fall gör att de även hör dessa på ett annat sätt, mer uppmärksamt än exempelvis kanske till vad vuxna säger, är det av vikt att arbeta med att stärka deras självkänsla, genom att till exempel låta dem ta ansvar i olika aktiviteter, så att de på så sätt blir positiva förebilder för närområdets unga. Än ett exempel på en markant positiv utveckling nämner samma respondent angående en ungdom som lämnat det kriminella tankesättet bakom sig och nu istället försöker uppmuntra andra genom att visa alternativa legitima saker att göra:

Nu märker jag att han istället nästan predikar om just att hur man kan göra andra saker istället för att leva ett kriminellt liv så att det är just ett exempel där jag kände att jag nådde någon och det gav rätt så starka resultat.

En av stadsdelsvärdarna är inne på samma tema och berättade ingående om ett par ungdomar som de tidigare har misstänkt att de ägnat sig åt olagliga företeelser. Efter en tids sporadisk kontakt med dessa ungdomar, där stadsdelsvärdarna hela tiden försökte motivera dessa ungdomar till att ej fortsätta den här utvecklingen, så kom de till stadsdelsvärdarna och berättade att de har funnit en ”superfin” motorcykel. Stadsdelsvärdarna uttryckte sin glädje över deras nya handlingssätt och gav dem positiv förstärkning, varpå de sedan tillsammans med ungdomarna gick och lämnade in fyndet till polisen. Då ingen, efter tre månader, hämtat ut motorcykeln tillkom den de ungdomar som hittat den varpå de såklart blev glada då de fullt legitimt kunde sälja den till förtjänst. Stadsdelsvärdens summerande tankar angående detta är att denna händelse har gjort att de idag har ändrat bana:

[...] Jag kan tänka mig att dom här tre grabbarna har slutat helt och hållet med att sno cyklar

för att [...] efter den här incidenten att dom lämnade in motorcykeln så har dom alltid gått väldigt stolta, så dom går runt liksom och, ja vi hjälper ju alltid till så säg till när det är någonting vi kan göra.

Han berättar vidare att det han anser de flesta individer behöver är bekräftelse och stöd, att någon får höra vad de gjort rätt eller om någon har gjort någonting felaktigt och i så fall vad felet var och vad man istället kan göra. Detta synsätt och enhetens arbetssätt, att arbeta för en positiv utveckling på såväl individuella plan som inom närområdet, understryks av en av stadsdelsvärdarna då denne ger oss sin syn på hur en möjlig utveckling hos målgrupps-individerna skulle kunna te sig:

Om vi ska ta vad den här utvecklingen skulle kunna generera, det är ju liksom att vi får individer som är delaktiga i samhället, som kan känna sig respekterade, att dom kan få fram det dom vill säga, att det finns alltid någon som lyssnar på dom, att dom kan jobba, att dom kan tillföra något till samhället precis som samhället kan ge dom någonting tillbaka, att dom inte känner att det här är ett land som bara utesluter Rosengård och sen så kan dom hamna varsomhelst dom kan leva i en soptunna det bryr vi inte oss om, men att det här är ett ställe som kan leda till något bättre, att Rosengård kan skapa en mångkulturalism som kan vara ett exempel för resten av Sverige.

Såväl ungdomskommunikatörer som stadsdelsvärdar arbetar, som vi nämner i vår egen definition av empowerment, med positiv förstärkning gentemot sina målgruppsindivider. En viktig komponent i detta för målgruppens möjligheter att utvecklas är det respondenterna benämner hjälp till självhjälp, något som var återkommande i så gott som alla intervjuer. Till exempel när vår ena respondent berättade att hans mål var att få de individer han hjälpte att fylla i blanketter att själva kunna lära sig att göra det själva eller vidare när en annan respondent talade om att det inte var bra att "hjälpa för mycket" utan att faktiskt uppmuntra till aktivt deltagande då detta för honom var det bästa sättet att få målgruppsindividen att förstå sin egen styrka och potential. Vi ser dessa uttalanden som renodlade empowermentstrategier då de verkligen går i linje med det Adams (2003) skriver om där han betraktar empowerment som en aktiv reflektionsprocess för människor som genom denna kan komma fram till olika mål och lösningar med vilka de kan finna nya och förhoppningsvis bättre vägar att gå. Samtidigt så ser vi även i dessa citat samma positiva tankesätt som Sadan (2004) nämner då hon påpekar att där finnes empowermentpotential inom alla människor eller

som Tengquist (2007) när hon understryker alla människors lika värde och deras möjligheter till utveckling. Vi finner i de ovannämnda citaten grund för att Askheims (2007) summering av alla olika empowermentmetoders gemensamma nämnare, den om den positiva synen på målgruppsindividernas handlingskraft och att de vet vad som skulle kunna vara bäst för dem själva så länge där finns möjlighet, stämmer.

Lyons et al. (2001) påvisar att utifrån ett slags mentorskap kan såväl individuell som närområdesempowerment stärkas, vi tolkar arbetssättet som både ungdomskommunikatörer och stadsdelsvärdar använder sig utav som ett slags mentorskap då alla de som vi har träffat snarare har ett tillmötesgående vägledande förhållningssätt än ett beordrande sådant, i mötena med målgruppsindividerna. Vi finner ett tydligt exempel på detta i historien med motorcykeln, där stadsdelsvärdarna efter en längre tids positiv förstärkning fann att detta hade gett effekt och att ungdomarna, efter att ha lämnat in motorcykeln och därefter fått den, även fått något mer på köpet i form av en starkare självkänsla och tilltro till samhällets regelverk. Detta mentorskap kan vi även finna i målgruppsindividernas nyfunna självbilder exempelvis då den tidigare kriminellt tänkande individen nu istället nästan predikar för sina gelikar om mer legitima alternativ, eller då respondenten nämner att vissa målgruppsindivider numer kan ses som förebilder för andra ur målgruppen.

Angående respondentens framtidsvision avseende en mer respektfylld syn, från samhällets sida, vad det gäller hans målgrupp så finner vi i Sadans (2004) ord om att stärkta individer lär sig nya synvinklar och sätt vilka genererar en förståelse över sin situation vilken vidare skapar en symbolisk struktur varifrån de kan skapa sig en ny social förståelse över den situation de befinner sig i som individer men även i relation till andra i deras närområde. Detta kan, som respondenten var inne på, då leda till att de stärkta individerna, på ett mer aktivt sätt, i längden vidare stärker närområdet som i sin tur i och med detta då kan komma att frambringa än fler stärkta individer.

PERSONLIG UTVECKLING BLAND PROFESSIONELLA

Alla de respondenter som vi har intervjuat har så gott som unisont uttryckt såväl kärlek för sitt jobb och sin målgrupp samt att de dessutom har utvecklats på många personliga plan. Den yngsta, samt senast anställda, förmågan på enheten summerar sin arbetsinsats och säger att:

Ja, absolut, visst har jag känt att jag har, inte en eller två gånger, utan flera gånger bara på ett par månader har jag känt att jag har hjälpt. Och det är många som är, det bästa är när folk kommer in och säger tack så mycket för att du hjälpte mig med det, jag har fixat det tack

vare dig. Det finns ingen skönare känsla i hela världen.

Enligt denna ungdomskommunikatör så har det här arbetet fått denne att mogna samt att “öppna ögonen” och se världen på ett, för honom, helt nytt sätt, han menar på att målgrupps-individernas synvinklar och berättelser tillför honom egna nya sätt att se på livet och att bland annat detta har bidragit till en större personlig mognad. Denna syn delas även av hans kollega som ser sig ha vuxit som människa och att han, via det här jobbet, lärt känna sig själv bättre samt att hans syn på människor och samhället i stort har förändrats, detta har även således genererat att:

Det är lätt hänt att man sätter folk i fack, det är det mest naturliga faktiskt tror jag i min åsikt människor gör, och jag märker att många gånger har jag haft fel, så jag har lärt mig en hel del.

Flera av respondenterna berättar även att det alltid är upplyftande att se målgruppsindivider som de har stärkt, stärka andra individer i gruppen. Bekräftelsen respondenterna många gånger får efter att de har hjälpt någon att styra upp sitt liv till det bättre, vare sig det gäller vägledning eller att vara ett stöd för individen, genererar enligt dem en mycket stärkande känsla. En stadsdelsvärd påpekar även att det ofta händer att de blir stoppade av målgruppsindivider som de tidigare har hjälpt när de är ute och vandrar som vill tacka, och till och med krama om dem, för hjälpen de tidigare har fått. Han menar även på att dessa individers respekt och uppskattning ej endast kommer dem tillhanda, utan att dessa individer även via deras nyfunna självrespekt har lärt sig att även respektera andra individer i samhället omkring dem.

Vidare har en stadsdelsvärd berättat för oss att för att kunna hålla sig vid gott hopp, och inte förledas av medias negativa bild av Rosengård, så ser han till att hellre då se till de positiva delarna av Rosengård och dess invånare som han själv lärt känna. Han fortsätter med att beskriva bilden media ger av Rosengårds befolkning för honom ter sig som en bild av någon slags “aliens” som inte på något sätt överensstämmer med verkligheten såsom han själv ser den:

[...] dom här är inte ”aliens”, det här är människor som har känslor och det är ungdomar som är tuffa på grund av att vi inte ger dom andra alternativ.

En markant skillnad stadsdelsvärden talade om var hur engagemanget i arbetet har ökat hans mognad samt just det att inte bara sitta och grubbla utan faktiskt göra någonting åt problemen i samhället har gjort att han vuxit som människa. Slutligen nämner han även att många av hans tidigare stereotypa uppfattningar nu har lösts upp då arbetet har lett till en kontakt med människorna som felaktigt fått representera dessa.

En kollega till ovannämnda respondent skriver även under på att ha vuxit som människa och berättade flertalet gånger om såväl målgruppsindivider som individer från exempelvis Räddningstjänsten som har tackat för hans insatser och hjälp vilket har givit en mycket positiv inverkan hos honom och motiverat till att fortsätta arbetet med förnyad styrka.

Såna saker gör att man blir glad å vill jobba mer [...]

Han berättar vidare att det här välmåendet även har resulterat i en ökning av dennes inre trygghet, personligt såväl som yrkesmässigt, han konkluderar med påpekandet att i arbetet med att hjälpa andra så hjälper man alltid även sig själv på något plan.

Och jag mår jättebra, alltså, jag har vuxit i min roll och jag känner mig, alltså, trygg nånstans, alltså jag kände inte den här tryggheten tidigare [...].

Även enhetschefen, som ej har ett lika utåtriktat jobb på samma sätt som stadsdelsvärdarna och ungdomskommunikatörerna har, håller med om att arbetet de alla sysslar med i Rosengårds stadsdel är stärkande för hela personalstyrkan, även för henne själv på såväl individuella som yrkesmässiga plan. Enhetschefen påpekar att:

[...] varje dag här lär man sig någonting nytt och man fattar ytterligare en pusselbit på något sätt tillkommer och man liksom ser. För att det går inte att jobba här med öppna ögon utan att se liksom vidden av hur ett samhälle fungerar och vad konsekvenserna är av olika insatser eller brist på insatser eller vad det nu är.

Dessa insikter genererar, enligt henne, en inre trygghet och vidare att då det ständigt dyker upp nya sorters problem och dilemman så behöver de alla hela tiden vara redo att möta dessa, vilket enligt enhetschefen även resulterar i att de måste kunna hantera alla dessa oförutsägbara situationer. Enhetschefen summerar detta med att hon finner det nödvändigt att kunna växa med arbetet. Att arbetet i sig kräver detta av enhetens alla anställda samt insikten om att ej ta

de yrkesmässiga problemen personligt utan att de som jobbar behöver se dessa problem som erfarenheter och det hela handlar om hur man hanterar dessa erfarenheter. Samt hur man sätter in dem i större sammanhang på så sätt att man vinner insikten av att det handlar om systemet som de alla befinner sig i.

En av ungdomskommunikatörerna avslutar med, vad vi anser oss ha sett, något som alla respondenter har sagt:

Fördelar med mitt jobb är ju att jag får hjälpa människor och det får mig att må bra.

Den grundläggande positiva människosynen som Askheim (2007) beskriver som en nödvändig inställning för alla som på något sätt söker att stärka andra människor, finner vi klara belägg för i dessa ovannämnda citat. Vi ser även grund för det vi själva var inne på i vår definition att respondenterna i sitt arbetssätt visar en genuin omtänksamhet och medmänsklighet samt för att förstå målgruppsindividernas behov så måste de aktivt lyssna på dessas många olika historier.

Vidare så finner vi även här det som Adams (2003) lägger vikt på, att individer som vill stärka andra först själv måste ha blivit stärkta på något eller annat sätt, vi tolkar detta i denna situation och ur våra respondenters intervjusvar att de även kan gå bra att se Adams uttalanden som en process där de stärkande individerna i sitt arbete själva, så gott som per automatik, blir stärkta. Denna syn finner vi paralleller till i Sadans (2004) metateori om empowerment då hon skriver om att de professionella, via sina lyckosamma resultat, ser bevis på dessa och således vinner bekräftelsen av deras arbetssätt är gott. Vilket medför att då de stärkt någon annan så stärker de även sig själva. I vårt empiriska material har vi funnit att alla våra respondenter som arbetar direkt med målgruppsindivider definitivt kan styrka detta, till och med enhetschefen som vi tidigare nämnt ej direkt arbetar med att stärka människor har trots detta ändå vunnit vissa insikter i sitt arbete då hon ändå la vikt på att inte en dag går utan att nya lärdomar tillkommer.

Vidare på detta tema så som Sadan (2004), via Giddens, skriver avseende att kopplingarna mellan den sociala strukturen och det mänskliga aktörskapet förstärker den teoretiska förklaringen där närområdesempowerment tillför möjligheter till individuell empowerment, så tycker vi oss se just detta. Således ställer vi oss bakom Sadan då hon liknar empowerment vid en cirkulär process bestående av social förändring och aktivering av förmågor och resurser i vilka målgruppsindivider samarbetar med de professionella.

Att enhetens, Fritids- och Förebyggande i Rosengård Stadsdel, anställda som vi har

intervjuat arbetar för att stärka närområdet såväl som dess invånare ser vi som ett bra exempel på Sadans teorier om empowerment. Alla våra respondenter har berättat att de via sina olika arbetsuppgifter stött på människor som har varit i behov av hjälp, och som de oftast har kunnat hjälpa, vilket inte bara har stärkt målgruppsindividerna i fråga utan även dem själva.

NÄTVERK FÖR PROFESSIONELLA OCH MÅLGRUPPEN

Respondenterna har berättat för oss i intervjuerna att enheten har flera samarbetspartners i Rosengård, bland annat har de kontakt med alla föreningar i stadsdelen, hyresvärderna MKB, brandkåren, polisen, räddningstjänsten, alla idrottsföreningar inkluderat Rosengårds Sporthall samt de olika religiösa församlingarna i stadsdelen. Exempelvis om där är en "jättestor" fotbollsmatch så besöker stadsdelsvärdarna denna för att hjälpa till samt för att sprida information och vara där för att underlätta för målgruppsindividerna om någonting oförutsett skulle hända. Vidare så bär stadsdelsvärdarna en personsökare där de blir uppmärksammade på om Räddningstjänsten rycker ut eller om andra utryckningssituationer uppstår i närområdet, varpå de försöker komma dit för att bistå med hjälp. Utöver detta så har stadsdelsvärdarna även två dagar i veckan som de riktar in sig på att besöka skolorna i närområdet för att informera och samtala med ungdomarna. Angående samarbetet med andra aktörer än dem själva som står under enheten så summerar enhetschefen detta så här:

[...] överhuvudtaget dom aktörer som är i stadsdelen samarbetar vi med, utifrån förutsättningar och när det finns, så att säga, nånting att samarbeta kring eller nån speciell idé eller nånting som ska genomföras. [...] trygghetsarbetet till exempel [...] det är ju ingenting någon kan göra ensam. [...] det är ju allt från gatukontoret, till polisen, till räddningstjänsten, till stadsdelen, till föreningarna, till boende själva, alltså det måste ju inbegripa alla.

Vad det gäller målgruppsindividernas nätverk så berättar en av ungdomskommunikatörerna att de arbetar mycket med att erbjuda flera alternativ, dels på så sätt att de arbetar aktivt med att försöka få dit positiva föreningar till området, dels via deras egna kurser där ungdomarna ofta lär känna nya ungdomar från området. Ungdomskommunikatörerna nämner även ofta att de "länkar" målgruppsindivider till andra människor och föreningar samt alternativ till fritidsverksamheter, detta för att minimera passivitet samt för att arbeta för ett rikare vardagsliv vilket, enligt dem, ofta genererar ett större "kontaktnätverk" för målgruppsindividerna. En ungdomskommunikatör nämner fördelarna, som han själv har hört ungdomar

påpeka, av att delta i deras aktiviteter:

[...] framförallt om man är passiv och inte har något större vardagsliv och kanske till och med inte ens går i skolan, eller även om man går i skolan, så det är att ha en rikare fritid och skapa sig ett större kontaktnätverk [...]

Fortsättningsvis på detta tema så berättade även stadsdelsvärdarna att de var fredag brukar vandra i stadsdelen tillsammans med föräldrar från närområdet med tanken att skapa en grogrund för dessa föräldrar att kunna ha möjlighet till att bredda sina nätverk. Detta gick i början ”trögt”, men har resulterat i att flera föräldrar/personer har anslutit sig till gruppen, vilket vidare har genererat att, då många av dessa kommer från olika föreningar, människor som tidigare aldrig skulle ha haft möjlighet till att lära känna varandra nu har gjort det.

Angående samarbetena enheten har med de olika aktörerna i närområdet kan vi koppla detta till Rappaport (1981) där han skriver om att en problematik som till exempel är flernyanserad kan komma att kräva en mängd olika erfarenheter och olika människor för att, ur ett helhetsperspektiv, kunna ha möjlighet att lösa det på rätt sätt. Stadsdelsvärdar, ungdomskommunikatörer samt enhetschefen har alla nämnt deras olika samarbeten som en positiv sak då de alla vet vart de ska vända sig om de skulle behöva hjälp med att hjälpa. Vidare så har de flesta nämnt att detta samarbete är ömsesidigt uppskattat då de gärna ställer upp för sina samarbetspartners då detta skulle behövas. Vi kan se detta nätverkande mellan enheten och de övriga aktörerna i stadsdelen som en utav de komponenter som Sadan (2004) anser vara av största vikt för att kunna realisera närområdesempowerment, då detta samarbete/nätverkande i våra ögon får representera hennes externa förändringsagenter.

Den andra viktiga komponenten, målgruppsindividerna som vill bättra närområdet samtidigt som de fortsätter att stärkas, representeras här av dem från Rosengårds befolkning som är med och tar del av enhetens arbete. Detta ser vi i exempelvis stadsdelsvärdarnas fredagsvandringssgrupper samt även i ungdomsgrupperna som ungdomskommunikatörerna arbetar med. Så i och med detta, tycker vi oss ha funnit fog för vår egen definition av empowerment där vi utgår från Solheim (2007) om vikten av att bredda sina nätverk, vilket efter att ha gått igenom alla dessa respondenters svar nu känns som en självklarhet då de gång på gång även har berättat för oss att de aldrig skulle kunna klara av arbetet allena.

SAMMANFATTNING AV ANALYS

Då vi i analysarbetet har utgått från en integrerad modell och således bakat in våra teoretiska resonemang i analys texten av det empiriska materialet så kommer vi här sammanfatta det som vi har funnit i korta ordalag.

Vi har i det empiriska materialet funnit att våra respondenter använder sig av olika strategier för att stärka målgruppsindividerna i Rosengård stadsdel. De strategier som har framkommit ur våra intervjuer med respondenterna har exempelvis varit att hjälpa målgruppsindividerna till att lära sig att hjälpa sig själva på flera, individuella, områden utifrån individens behov. Vidare så nyttjar de även sig mycket av positiv förstärkning, dels enkom via att lyssna och ge stöd samt att via positiv uppmärksamhet visa de specifika målgruppsindividerna att de har någon/några som verkligen bryr sig om dem. Detta har ofta visat sig leda till att stärkta individer även börjar stärka andra i sin närhet, särskilt i ungdomskommunikatörernas olika kurser så har detta lett till att de stärkta ungdomarna ofta har börjat betraktas som en slags förebild för gruppen.

Våra respondenter som aktivt arbetar med detta förstärkningsarbete lägger vikt på att de vill öka engagemanget i området avseende målgruppsindividerna vilket de försöker få till stånd dels via att genom att få målgruppsindividerna med på sina vandringar och andra aktiviteter ”länka” målgruppsindivider med varandra så att de kan få möjlighet att bredda sina nätverk samt via dessa nya kontakter öka förståelsen mellan de olika grupperna i området. Inom enheten arbetar det människor varav de flesta har en bakgrund i området, och de talar sammanlagt arton olika språk, dessa två komponenter plus att de ur målgruppsindividernas synvinkel ses som mer neutrala än andra statliga organisationer gör att deras informationsarbete underlättas. Detta informationsarbete rymmer allt som kan komma upp i kontakten med målgruppen samt bland annat en strategi för att nå ökad förståelse för målgruppen, många gånger, vad det gäller det svenska samhället och hur det fungerar däribland ser de sig nödgade att arbeta för att slå hål på myter om exempelvis att socialtjänsten tvångsomhändertar barn så gott som utan orsak.

Avseende respondenternas egna möjligheter till empowerment via sitt målgruppsinriktade empowermentarbete så har vi funnit att alla känner att de har vuxit och mognat som människor via detta yrkesuppdrag. Flera av dem har berättat att de har lärt sig att se samhället i ett nytt och större sammanhang, att det här arbetet har fått dem att ”öppna ögonen” och att det ibland ter sig som ”pusselbitar som faller på plats”. Flertalet berättar även att de nu känner sig mer trygga i sig själva och att interaktionen med målgruppsindividerna, speciellt då de har blivit hjälpta, får dem att bli glada och må bra.

SLUTDISKUSSION

Tanken med detta arbete var från början att se ifall vi kunde utröna om det arbete som de på enheten Fritids- och Förebyggande verksamhet i Rosengård stadsdel skulle kunna likställas med empowerment. Vi ville kort sagt se om det som de betecknar som hjälp till självhjälp enligt oss i själva verket kan ses som ett empowermentarbete. Vidare så funderade vi på om man i så fall då man jobbar med detta även skulle kunna vinna en slags känsla av empowerment tillbaka via detta arbete med att stärka andra. Med andra ord så ville vi ha svar på frågan om empowermentarbetaren själv blev stärkt via sitt eget arbete.

Vi har under arbetets gång kommit fram till att vi ser en mängd olika empowermentmetoder nyttjas i enhetens olika arbetssätt till exempel att respondenterna hjälper målgruppsindivider att utveckla en förståelse att de faktiskt klarar av mycket mer än vad de själva tror. Vidare arbetar de mycket med positiv förstärkning och motivationsarbete för att få de personer i behov av hjälp att utvecklas och inse sina egna styrkor. Detta nyttjas även för att i längden skapa positiva förebilder som själva blir involverade i processen att stärka närområdet och de som bor där. Således tycker vi oss ha funnit ett jakande svar på vår första fråga, dock har vi ej fått höra något tal om just empowerment från våra respondenter utan allt detta är vår teoretiska tolkning på arbetet som de gör, att enhetens anställda stärker de målgruppsindivider som kommer till dem och ber om hjälp råder det inget tvivel om.

Angående huruvida detta, enligt oss, empowermentarbete är just det eller om det faktiskt helt enkelt är hjälp till självhjälp istället låter vi vara osagt då empowermentbegreppet som vi tidigare har nämnt snarast ter sig som en mängd likartade metoder än en teori. Vi fann dock ett ljus i denna snårskog då vi läste Elisheva Sadans försök till att koppla empowerment med Anthony Giddens Structuration Theory för att således skapa en metateori utifrån dessa två. Vi hoppas därför innerligt att det inom kort kommer att uppkomma en färdigställd och enhetlig teori om just empowerment.

Vidare vad det gäller vår andra frågeställning så tycker vi även att vi har funnit goda belägg för att vi var någonting gott på spåret. Respondenterna har unisont pekat på att deras empowermentarbete har genererat en markant utveckling på individuella plan bland annat avseende en höjd trygghetskänsla och en ökad mogenhet. Att detta helt klart grundas i deras arbete med målgruppen är för dem en självklarhet då de alla säger sig få så otroligt mycket tillbaka från de stärkta målgruppsindivider. Denna upplevelse från respondenternas sida finner vi även belägg för i vår teoretiska ram, bland annat nämner Sadan detta då hon påvisar att en bekräftelse av de professionellas empowermentarbete ofta leder till att de själva känner sig stärkta. Vi vill avslutningsvis säga att det har varit såväl intressant som berikande att dels

få ta del av alla våra respondenters utsagor samt att få fördjupa oss i de olika empowermentmetoder vi har funnit. På denna positiva not avslutar vi vårt uppsatsarbete.

REFERENSLISTA

TRYCKTA KÄLLOR:

Adams, Robert (2003) *Social Work and Empowerment* New York: Palgrave Macmillan

Andersson, Gunvor & Swärd, Hans (2008) "Etiska reflektioner". I Meeuwisse, Swärd, Eliasson-Lappalainen, & Jacobsson (red.): *Forskningsmetodik för socialvetare* Stockholm: Natur och Kultur.

Askheim, Ole Petter (2007) "Empowerment - Olika infallsvinklar" I Askheim, Ole Petter & Starrin, Bent (red.) *Empowerment i teori och Praktik* Malmö: Gleerups

Askheim, Ole Petter & Starrin, Bent (2007) "Empowerment - Ett modeord" I Askheim, Ole Petter & Starrin, Bent (red.) *Empowerment i teori och Praktik* Malmö: Gleerups

Fritids- och Förebyggande verksamhet (2008) *Fritids- och Förebyggande verksamhet i Rosengård* Malmö Stad

Gulbrandsen, Pål (2000) "Styrking - det rette norske begrep for empowerment?" *Tidskrift for den Norske Lægeforening*, 19, 23-30.

Johansson, Anna & Öberg, Peter (2008) "Biografi- och livsberättelseforskning". I Meeuwisse, Swärd, Eliasson-Lappalainen & Jacobsson (red.): *Forskningsmetodik för socialvetare* Stockholm: Natur och Kultur.

Lyons, Michal, Smuts, Carin & Stephens, Anthea (2001) "Participation, Empowerment and Sustainability: (How) Do the Links Work?" *Urban Studies*, 38, 8, 1233–1251

May, Tim (1997) *Samhällsvetenskaplig forskning* Lund: Studentlitteratur

Rappaport, Julian (1981) "In Praise of Paradox: A Social Policy of Empowerment Over Prevention" *American Journal of Community Psychology*, 9, 1, 1-25

Sohlberg, Peter (2006) "Teorier och kunskapsbildning i socialt arbete". I Blom, Björn, Morén, Stefan & Nygren, Lennart (red.): *Kunskap i socialt arbete* Stockholm: Natur och Kultur.

Solheim, Liv Johanne (2007) "SAVIS - En modell för socialt innanförskap?" I Askheim, Ole Petter & Starrin, Bent (red.) *Empowerment i teori och Praktik* Malmö: Gleerups

Tengquist, Anna (2007) "Att begränsa eller skapa möjligheter - Om centrala förhållningssätt i empowermentarbete". I Askheim & Starrin (red.): "*Empowerment i teori och praktik*". Malmö; Gleerups.

Thurén, Torsten (1991) *Vetenskapsteori för nybörjare* Stockholm: Liber

Westerling, Anna (2009) *Årsanalys 2008, Rosengård Stadsdelsförvaltning* Malmö Stad

Wright Nielsen, Tabitha (2009) *Viljen til at frigøre - En undersøgelse af empowerment i praksis* Lund: Lunds Universitet, Socialhögskolan

Øvrelid, Bjarne (2007) "Empowerment är svaret, men vad är frågan?". I Askheim & Starrin (red.): "*Empowerment i teori och praktik*". Malmö; Gleerups.

INTERNETKÄLLOR:

Sadan, Elisheva (2004) *Empowerment and Community Planning* (elektronisk), *Mpow.org* <http://www.mpow.org/elisheva_sadan_empowerment.pdf> (2009-05-15)

Vetenskapsrådet (2002) "Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning" (elektronisk), *Vetenskapsrådets officiella hemsida* <<http://www.vr.se>> (2009-03-23)

Fritids- och Förebyggande verksamhet (2009) *Förebyggande och fritidsverksamhet* (elektronisk), *Malmo.se* <<http://www.malmo.se/stadsdelar/rosengard/forebyggandeochfritidsverksamhet>> (2009-06-05)

BILAGA

INTERVJUGUIDE

- Kan du berätta om organisationen och dess mål samt hur dina arbetsuppgifter och din yrkesroll matchar dessa?
- Kan du berätta om dina tidigare erfarenheter på området?
- Vad tycker du om ditt jobb?
 - 1) För och nackdelar, utveckla.
- Har du några intressanta historier från din nuvarande arbetsplats att berätta?

EMPOWERMENT

- Vilken är er huvudsakliga målgrupp?
- Finns det några särskilda grupper/organisationer som ni samarbetar med?
- Har ni märkt av någon särskild förändring, att målgruppen blivit mer eller mindre delaktig i era aktiviteter under din arbetstid?
 - 1) Vad tror du det kan bero på?
- Hur når ni ut till målgruppen?
- Hur gör ni för att få målgruppen intresserad av er verksamhet?
- Kan du ge ett exempel på där du har känt att du har nått fram till en person ur den målgruppen du arbetar med?
 - 1) Har du något negativt exempel som du kan delge?
 - 2) Var ditt arbetssätt annorlunda i de olika fallen?
- Kan du beskriva de mål du sätter för de individuella personerna i målgruppen som du hoppas att de ska kunna nå upp till (inom dina arbetsuppgifter)?
 - 1) Positivt/negativt?
- Vad har de personer i målgruppen att vinna på av att komma till er?
 - 1) Finns det vissa ur målgruppen som ”vinner mer” än andra (tankar omkring detta)?
 - 2) Om så är fallet gagnar det dem på något annat sätt?
 - 3) Vad skulle den här utvecklingen kunna generera (respekt, engagemang, positiv bild av sig själv)?
- Hur ser målgruppens bild ut av sitt närområde/stad/land/omvärlden?
 - 1) Hur ser deras självbild ut i perspektiv med det tidigare ovannämnda området?
- Hur fungerar en typisk individ ur målgruppen med sina likar?
- Hur ser er brottsförebyggande arbetsplan ut?
- (Hur/) kan ni märka av resultat av det brottsförebyggande arbetet inom målgruppen?
- Hur ser interaktionen ut mellan målgruppsindividerna?
 - 1) Positivt/negativt?
 - 2) Skillnader?
- Hur ser er drogförebyggande arbetsplan ut?
- (Hur/) kan ni märka av resultat av det drogförebyggande arbetet inom målgruppen?
- På ett mer personligt plan, har du känt att du har vuxit som människa i och med det här arbetet?
 - 1) Positivt/negativt?
 - 2) Före/efter?
 - 3) Skillnad?